

“TO SE DA TUD DRGAČ POVEDAT”: ANALIZA FRAZEOLOŠKIH PRENOVITEV V SPLETNI SLOVENŠČINI

Nejc Hirci, Tim Horvat, Eva Cimerman, Anja Marton, Martin Justin

Ljubljana, 28. 8. 2015

Frazeologija je jezikoslovna veda, ki preučuje različne tipe večbesednih enot, njihove izrazne, pomenske, skladenjske in besedilne lastnosti.

Večbesedne enote

- 1) kolokacije
- 2) stalne besedne zveze
- 3) pregovori, frazemi

Frazemi so običajno vir ustvarjalnega potenciala v jeziku, izražajo drugačnost in imajo pogosto humoren učinek.

Raziskovalno vprašanje

Zanimalo nas je, če in v kakšnih primerih se pojavljajo frazeološke prenovitve v spletni slovenščini.

Teze

- Spletna slovenščina je bolj nestandardna in vezana na manj formalne situacije, zato lahko predvidevamo, da je komunikacija z njo bolj sproščena.
- Prav večbesedne enote po našem mnenju predstavljajo dobro izhodišče za izražanje posameznikove ustvarjalnosti.
- Frazeološke prenovitve se na spletu pojavljajo pogosteje, kot pri standardni slovenščini.

METODOLOGIJA

Za svojo raziskavo smo uporabili korpusno analizo spletnih besedil, ki jo omogoča korpus Janes. Pridobljene podatke smo nato primerjali še s podatki, iz referenčnega korpusa Kres.

Iskali smo prenovitve naslednjih frazemov:

- Kdor čaka, dočaka.
- Iz muhe delati slona.
- Rana ura, zlata ura.
- Sekira padla v med.
- Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.
- Jabolko ne pade daleč od drevesa.
- Povsod je lepo, a doma je najlepše.
- Ni vse zlato, kar se sveti.
- Kdor visoko leta, nizko pade.

Primer rezultatov:

Ni vse zlato ...:

- kar je drago.
- kar se speče.
- kar ni v Ravnah.
- kar je Žižek.
- česar se Janezek nauči.
- kar dela ta vlada.
- kar je digitalno.
- česar se dotakne tvoja roka.
- kar ima frekvenco.

VRSTE PRENOVITEV

Izhodiščnemu frazemu lahko dodajo **dobesedni pomen**, s čimer prenovitve učinkujejo bolj humorno ali ironično.

Primeri:

- *Jabolko ne pade daleč od drevesa, razen, če je drevo na klancu.*
- *Kdor čaka, dočaka, al pa umre.*
- *Kdor čaka, postane star.*
- *Kdor visoko leta, je stevardesa.*

Nekatere prenovitve vsebujejo **nepričakovano besedo**, ki pa je lahko pomensko podobna izhodiščni.

Primeri:

- *Iz muhe delati Airbus.*
- *Ni vse zlato, kar je digitalno.*
- *Rana ura je kul.*
- *Jabolko ne pade daleč od hruške.*

Humorni učinek prenovitve je mogoče doseči tudi z vključitvijo **nasprotnega pomena** od pričakovanega.

Primeri:

- *Kdor čaka zamudi.*
- *Rana ura zaspana ura.*
- *Povsod je lepo, doma pa nisem rad.*

Prenovitve se lahko nanašajo na **konkretno politično situacijo ali družbeno dogajanje**.

Primeri:

- *Kdor drugemu jamo koplje ga bo sosed verjetno ovadil zaradi dela na črno.*
- *Ni vse zlato kar dela vlada.*

Prenovitve so lahko vezane tudi na **znane osebnosti ali lokalna okolja**.

Primeri:

- *Ni vse zlato, kar je Žižek*
- *Kdor visoko leta, je Peter Prevc.*
- *Povsod je lepo, samo v lj ne.*
- *Ni vse zlato, kar ni v Ravnah.*

Pogosto se pojavijo tudi prenovitve dosežene **z združitvijo dveh frazemov**, pri katerih se pomen prvotnega frazema spremeni.

Primeri:

- *Kdor drugemu jamo koplje je sam svoje sreče kovač.*
- *Kdor visoko leta se najslajše smeje.*
- *Ni vse zlato, kar se Janezek nauči.*

Zaključek

Predvidevali smo, da je spletna slovenščina tako po številu, kot po raznolikosti, zelo bogata s frazeološkimi prenovitvami, kar se je izkazalo za resnično.

Kot pričakovano, je spletna slovenščina res mnogo bolj bogata s frazeološkimi prenovitvami, kot standardna.